

מסורת הש"ס

6) גרסת מה"י (ב) 3) פירושו בענין ערך הכלל (א) 4) ובענין הגדה דיומא סר"ט וכו' ויחמא ע"ל (ד) 5) גבי הענין דקראת פי חיל של מלך (6) גבי הענין בענין מל"ח וכו' תפלה דחיליה דמ"ט ט"ו ה"ל ל"ג לתר למשמיה. י"ט לאל ידית תרע"ט ח"ת חילת כ"ד"ל. (ג) ו"ס"ג.

תורה אור השלם

1. ובני ישראל למספרם ראשי האבות ושידי האלפים והמאות והשטרות המשרתים את המלך לכל דבר המלכות האלה ותיצאת חרש בחדש לכל חרש השנה הממלוקת חרש בנימו ופך כאלן חרש בנימו רבו וחדש בנימו: ושנים חדשים בנימו. האלים בנימו. שהי' לו אלק אש היה המס' וישלחם לנטוה עשרת אלפים חדש כשמליפין אלו הולפין עשרת אלפים אחרים ומחדש השלישי עשרת אלפים שלישי נמאט שמתדו הראשוני בנימו ב' חדשים וכן כולם בחלופיהם כן: **שפסר ע"י אחרים.** לפי מנין החלופות כך היו עולים: **שאי הסס דאום ליה הרווחה.** שהיו נהנים מנית המלך וליכא רווח ניתח לפיק מקבלת עליה שהי' ציית המלך [חדש] אחד משני חדשים שכיין שיש לו שכר יש לה מוונות מרווחים ותכשיטין אצל ת"ת מלוה דליה הוא: **אנחה שוכרם כו'.** אידי דאיפלגו בה רב ורבי יוחנן בדבשא דקרא נקט לה נמי הכא: **מתנים.** בחלמא הגוף: **דשן כה.** הורגלו בה כמו כיון דדש דש (גיטין דף טו:) **דמלפא חפלי לא כהסה.** אשה הלימודת לשכל צייה לקונס אינה תמיהא ומפחדת נמות א' מהס שכר לימודת: בני פירקי. תלמידים שרבו מלו להס צעירן ושונים פרקס ולנים צייתים: **מאן דכסיב כסן.** בשבילם נאמר לצעילי אומניות: **שוא לכס משכימי קום מאחרי שבת.** למלאכת השעות אכילי לתמס ענצב כן יתן הקב"ה לידיו שגא למי שמנדד לכבודו ולמנוחו שניה: **מנדרות שניה.** ממתנות את צעיליהן שכן ציית רבס ושונים פירקס. אלמא בשעת שניה עודן ציית רבן ואח אחרת יש להן פנאי לעונה בכל לילה: **רב שמואל בר שילת.** מלמד מניקות היה ומתפרנס מהן כדאמר'י נענרה שנתפתחה (ע"ל ג:) **ולא חליף פריסקא דמלכא אכביה.** אין שליח מלך פרס עובר על פתחו לשאל לו עבודה המלך שאין עין המלך עליו שאינו עשיר צעיריה: **פנקי דמערבא.** בני ארץ ישראל מעוגנים במאכל ומשקה לכן הם גריחים ובעלי כח לתשמיש: **איפסית צי פאני.** תחת המרחצאות יש חלל שהמים נופלים שם: **אסקינהו.** העלה את העבדים צירו אחת ובשניה היה מטפס ועולה צמוד: **מאחר דהכי.** שעצל כח אשה: **אס כן.** שאחש את כחי ולא יתמכתי: **מה אנית.** כח נעלמי להשתמש בו לעת זקנה: **בעירס.** שמים צענת: **איכפל סנא לאשמעינן טייל וטועל.** תנא דקסח לעיל [פ:] המדיר את אשתו בית הלל אומרים שבת אחת אין לו לומר זאת לא כספן ולא נגמל ולא חמור ולא תלמידי חכמים שהרי [אף החמור] עונות אחת צענת ובשעיל יוס אחד יוציא ויחן כחונה הרי עונות משענה לצענה וכ"ש גמל וספן אין בכלל היה אלא טייל וטועל העושה מלאכה צעירו שדרכו לשמש שמים צענת: אכולרו

אף על פי פרק חמישי כתובות

סב.

אורחא דמילתא. דרך ארץ שלא ישא עליו חטא ואפי' הוא יכול לפתוחה שתמן לו רשות: **לכל דבר המחלוקת הכאה ויולאח חדש.** בדברי הימים במחלוקת שהיו עובדים את דוד כל מחלוקת חדש. ובע"ג דמשמעותא דענינא משמע שלא היה פורש מבימו

אורחא דמילתא כמה אמר רב חדש כאן וחדש בבית שנאמר י' לכל דבר המחלוקת הבאה והיוצאת חדש בחדש לכל חדש השנה ור' יוחנן אמר חדש כאן ושנים בביתו שנאמר 'חדש יהיו בלבנון שנים חדשים בביתו ורב נמי מ"ט לא אמר מהדיא שאני בנין בית המקדש דאפשר ע"י אחרים ור' יוחנן מ"ט לא אמר מהדיא שאני התם דאית ליה הרווחה ⁶ אמר רב אנחה שוכרת חצי גופו של אדם שנאמר 'ואתה בן אדם האנח בשכרון מתנים ובמרידות תאנה ורבי יוחנן אמר אף כל גופו של אדם שנאמר 'והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת אל שמועה כי באה וגמס כל לב ורפו כל ידים וכהתה כל רוח וכל ברכים תלכנה מים ורבי יוחנן אמר מתנים מתחלה ורב נמי הכתי' וגמס כל לב ורפו כל ידים וכהתה כל רוח שמועה רבית המקדש דתקיפא טובא ההוא ישראל ועובד כוכבים דהוו קאולי באורחא בהרי הרדי לא אימצי עובד כוכבים לסגויי בהרי ישראל אדכריה חורבן בית המקדש נגיד ואיתנה ואפ"ה לא אימצי עובד כוכבים לסגויי בהריה א"ל לאו אמרייה אנחה שוכרת חצי גופו של אדם א"ל ה"מ מילתא חרתי אבל הא דשנן בה לא דאמרי אינשי דמלפי תכלי לא ⁷ בהתה: **הטיילין בכל יום:** מאי טיילין אמר רבא בני פירקי א"ל אביי מאן דכתיב בהו 'שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידיו שגא יואמר רב יצחק אלו נשותיהן של ת"ח שמנדרות שניה מעניניהם בעוה"ו ובאות לחיי העוה"ב ואת אמרת בני פירקי אלא אמר אביי כדרכ דאמר רב כגון רב שמואל בר שילת דאכיל מדידיה ושתי מדידיה וגני בטולא דאפרדיה ולא חליף 'פריסתקא דמלכא אכביה כי אתא רבין אמר ר' כגון מפנקי דמערבא ר' אבהו הוה קאי בי באני הוו סמכי ליה תרי עברי איפחית בי באני מתותיה איתרמי ל' עמודא סליק ואסקינהו ר' יוחנן הוה קסליק ברדגא הוו סמכי ליה רב אמי ורב אסי איפחית דרגא תותיה סליק ואסקינהו אמרי ליה רבנן וכי ⁸ מאחר דהכי למה ליה למינסמכיה אמר להו א"כ מה אניח לעת זקנה: והפועלים שתיים בשבת: והתניא הפועלים אחת בשבת א"ר יוסי ברבי חנינא לא קשיא כאן בעושיין מלאכה בעירין כאן בעושיין מלאכה בעיר אחרת תניא נמי הכי 'הפועלים שתיים בשבת במה דברים אמורים בעושיין מלאכה בעירין אבל בעושיין מלאכה בעיר אחרת אחת בשבת: החמרים אחת רב תנן לאביי איכפל תנא לאשמעינן

אורחא דמילתא כמה. פי' בקונטרס שלא ישא עליו חטא ואפי' הוא יכול לפתוחה וא"ת והיאך ילא ר"ע וכל הנהו דלקמן וי"ל דהתם נלא פתוי היו שמות שהיו צעיליהן הולפין ללמוד מורה ולהיות תלמידי חכמים ואדרכה אדעתא דהכי נשאו שילכו ללמוד מורה ונראה לר"י דאפועלים קאי ולא אמלמידיים דהא אפי' שלא נרשות יולפין לעולם ל' יוס ויחזור לביתו יוס אחד והכא קרא קאמר חדש צייתו או צ' חדשים למ"ד דלע"פ שהוא נרשות אלא אפועלים קאי וקרא נמי דמיתמי צפועלים איירי וא"ת והכי תמקדש צמון שאני התם דאית להו רווחא פועלים דמתי' נמי אית להו רווחא וי"ל רווחא דהתם דמלאכת המלך נפיש: **שואני** שמועת בית המקדש דתקיפא טובא. וא"ת והא הלא קרא דואתה בן אדם האנח בשכרון מתנים גבי דממ"ק כתיב דכתיב כתי' והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת (להס) אל שמועה כי באה וגמס כל לב וי"ל דההוא קרא קודם חורבן כתיב וכן היה אומר נביא לישראל שיהי נאנח על שמועת בהמ"ק שעתיד לימרו ואל וגמס כל לב ממון האנחה שמהי אחר החורבן על שמועת בית המקדש:

טיילין. על שם שדרכם בטולא דלאפדיהו:
מנדרות שניה מעניניהם. במתלמידים הולמים צעירס קאי דאי צעיר אחרת אמאי מנדרות שניה הא אין דרך ליכנס צעיר נלילה: **והתניא הפועלים אחת בשבת.** מירשא דקמתי הפועלים שבת אחת לא מני למיפקך דרישא ללא גדין עונה מיירי אלא אדרבה אשמעינן דשרי לשנות ולצטל עונה ממה שהיה מנהגם תחלה אבל מנכרייתא פריך שפיר דאיירי ציון עונה האמורה צמורה ולא צייתא שלא נרשות מדקתני אחת בשבת ולא קתני שבת אחת כמו צמתי' ומשני דבעושה מלאכה צעיר אחרת איירי והיה דרכם מנהגם כך וא"ת מאי איירא כשמהגס כן אפי' לשנות יכילין שבת אחת דכפרישית צמתי' וי"ל דכפרייתא קמ"ל דלע"פ שמהגס כך לשנות מלאכה צעיר אחרת אס דוי' לשנות וישות יומר אין הרשות צידס ור"י צ"ל ציון היה אומר דג' מדות צפועלי' דהעושין מלאכה צעירין שמים צענת דמתן צמתי' וצרייתא צעושין מלאכה צעיר אחרת וחוזרין בכל יוס לבימס אחת צענת לפי שיש להס טורח הדרך אבל אומס שאין חוזרין לבימס צין היה מנהגם צין לא היה כמו רישא דמתי' דקמתי יולפין שבת אחת משמע שהן כל י' בחוץ וחוזרין בכל יוס שמתי' אכל ר"י לא פירש אלא צ' מדות שמים צענת ואחת צענת דכפרישית:

עין משפט
נר מצוה

צב א ב מ"י ס"ד מה"י חשות ה"ל א פתח לחין פל טו"ע ח"ע ס"מ טו טע"י א:

תוספות ר"ד

בריי: הטיילים וכו'. כי אתא רב יומי אמר כגון מפנקי דמערבא: הפועלים וכו'. אמר ריש לאביי איכפל תנא לאשמעינן במדד את אשתו טייל וטועל פי' דלא תתקרא מה"י דקמתי שבת א' אלא כטיילים וטועל דאי חמורין א' בשבת וכ"ש ספקין ומלפין ותיח נמי א' בשבת איל